

CK.0000071203

IA

Thuật LÀM BÁO

SÁCH THỰC HÀNH

GUYÊN
LIÊU

ic
PUBLISHER

NHÀ XUẤT BẢN THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG

MỘT SỐ ĐÁNH GIÁ, NHÌN NHẬN VỀ TÁC PHẨM

“**K**inh nghiệm là ông thầy tốt nhất”. Cuốn “*Thuật làm báo - Sách thực hành*” nêu lên những kinh nghiệm thực tế của một người đã từng có nhiều năm viết báo và vẫn đang tiếp tục viết báo, đó là nhà báo Trần Dzĩ Hạ.

Thông thường những người viết sách về những vấn đề lý thuyết thì hay tham khảo sách khác trước đó rồi mới chấp bút, như vậy là từ sách sang sách. Còn nhà báo Trần Dzĩ Hạ thì lấy vốn sống thực tế và kinh nghiệm nghề nghiệp của chính bản thân để viết sách, như vậy là từ cuộc sống vào sách.

Cuốn “*Thuật làm báo - Sách thực hành*” của Trần Dzĩ Hạ không giống bất kỳ một quyển sách nào trước đó về cách trình bày, không sao chép từ sách nọ sang sách kia. Cái gì Trần Dzĩ Hạ viết là của Trần Dzĩ Hạ. Những bài viết trong cuốn sách đã thể hiện sự độc lập tư duy, hay trăn trở, tính tìm tòi và đầu óc sáng tạo của tác giả, chứ không câu nệ vào những lý thuyết có sẵn. Tác giả luôn luôn đặt ra những câu hỏi, những phản biện, chứ không thấy ai nói sao nghe vậy, không dễ chấp nhận những cái có sẵn, không “*tát nước theo mương*”. Sáng tạo là một trong những điều cần thiết của người viết báo và cả viết văn. Tất cả những điều này chỉ có thể tìm thấy trong một người yêu nghề, hết lòng với cây bút. Trần Dzĩ Hạ luôn luôn suy nghĩ, tìm tòi và phát hiện, chính điều này đã làm cho ông có nhiều đề tài để viết.

Trong cuốn sách này có rất nhiều lý thuyết nghiệp vụ báo chí, từ khâu đi viết bài đến khâu toà soạn, nhưng lại được viết dưới hình thức câu chuyện hoặc tiểu phẩm, có các tình tiết cụ thể, dễ hiểu, dễ nhớ và cũng dễ tiếp thu, dễ thực hành.

Thực tế diễn ra muôn màu muôn vẻ, cuốn “*Thuật làm báo - Sách thực hành*” của Trần Dzĩ Hạ không đưa ra những lý thuyết chung chung mà nêu lên thực tế sống động của người làm báo, trong đó có cả những thành công và những thất bại. Thành công hay thất bại của người đi trước thường để lại một kinh nghiệm đáng quý cho những người đi sau.

Mặc dù, không học ở bất kỳ một trường lớp báo chí nào, song con số vài nghìn bài viết của Trần Dzĩ Hạ trên Đài Tiếng nói Việt Nam cũng như trên 100 tờ báo khác đã thể hiện khả năng của một người làm báo. Trần Dzĩ Hạ là phóng viên của Chương trình Thanh niên Đài Tiếng nói Việt Nam, rất có duyên khi viết những tiểu phẩm cho tiết mục “*Tuổi trẻ và cuộc sống*” và những truyện hài hước và cũng là người duy nhất của chương trình viết được những tiết mục này.

Cuốn sách “*Thuật làm báo - sách thực hành*” của Trần Dzĩ Hạ chưa phải đã hoàn thiện, hoàn mỹ, nhưng nó đã bổ sung cho những tập giáo trình về nghiệp vụ báo chí đang được giảng dạy ở các trường đào tạo chuyên ngành báo chí trên cả nước. Giá như, mỗi một đời làm báo để lại một cuốn sách kinh nghiệm lưu vào kho nghiệp vụ báo chí nhằm giúp cho lớp nhà báo đi sau thì hay và quý biết mấy.

GS-TS Vũ Văn Hiền

Tổng Giám đốc Đài Tiếng nói Việt Nam (2005)

Cuốn *"Thuật làm báo - Sách thực hành"* là loại sách chuyên môn về nghiệp vụ báo chí, gồm 35 bài đề cập đến những kinh nghiệm và thủ thuật tác nghiệp, sau phần bài viết là những câu chuyện hài hước lấy đề tài là nghề báo vừa để minh họa, bổ sung cho bài viết, vừa có tác dụng giải trí, thư giãn. Điều đáng trân trọng và đáng quý, cũng là nét nổi bật của cuốn sách là tác giả đề cập tới những vấn đề nghiệp vụ nhưng lại viết dưới hình thức tiểu phẩm hoặc những mẩu chuyện sinh động, cụ thể, chứ không lý luận chung chung, khô khan như những cuốn giáo trình nghiệp vụ báo chí ở các trường, khoa dạy báo chí. Đây là cuộc đời thật, kinh nghiệm thật của tác giả, nhà báo Trần Dzĩ Hạ.

Mỗi bài viết thường bàn về một vấn đề cụ thể của từng khâu làm báo, đó là công việc của phóng viên, của biên tập viên, của toà soạn. Điểm chung nhất của một nhà báo là phải biết xét người. Đây là điều không thấy trong các giáo trình nghiệp vụ báo chí nhưng lại thấy trong cuốn *"Thuật làm báo - Sách thực hành"* của Trần Dzĩ Hạ. Rồi phương pháp thu thập tài liệu, cách viết về gương người tốt việc tốt, nung nấu đề tài, văn minh toà soạn, công tác cộng tác viên... Đây là những điều bổ ích cần làm nghiêm túc, nhất là đối với những người chập chững vào nghề và những người muốn có kinh nghiệm viết báo để làm nhà báo nghiệp dư. Loạt bài viết này có thể là những kiến thức bổ sung và minh họa cho những tập giáo trình nghiệp vụ báo chí hiện nay.

Tiến sĩ Trần Đăng Thao

Tổng Biên tập báo *Giáo dục và thời đại* (2005)

Trần Dzĩ Hạ 5

Làm báo là một nghề. Đã là nghề thì phải có những ngón nghề. Nói đến ngón nghề tức là nói đến những thủ thuật sáng tạo mang tính trải nghiệm của những cá nhân làm nghề - đó là những kinh nghiệm đã được trả giá của những nhà báo từng lăn lộn trong dòng chảy ào ạt của đời sống báo chí. Không có một giáo trình chính thức nào trong các trường đào tạo báo chí có thể tổng kết hết những kinh nghiệm đó, mà chỉ đưa ra những vấn đề chung nhất, kinh điển nhất và đôi khi giáo điều. Mỗi người hầu như có một thủ thuật riêng, một ngón riêng, chẳng ai muốn tiết lộ bí quyết cho ai. Nếu nhà báo giàu kinh nghiệm nào đó tâm huyết và cũng có thể nói là dũng cảm đưa ra những bí quyết hành nghề để bù đắp vào những lý thuyết nghề nghiệp ở các trường báo chí nhằm giúp cho những nhà báo trẻ chập chững bước vào nghề thì vô cùng đáng quý. Kẻ khôn ngoan sẽ là kẻ nhận ra ngay lập tức điều giản dị: càng học được nhiều kinh nghiệm thành bại của người đi trước thì càng có cơ may rút ngắn con đường đến với thành công trong nghề nghiệp. Bởi thực tế, nghề báo là một nghề luôn luôn ẩn chứa những bất ngờ khó lường trước trong các quy trình tác nghiệp. Bởi vậy, nhà báo là những người phải tự bồi dưỡng, cứ vừa làm vừa học suốt đời.

Sau mấy chục năm lăn lộn với nghề, cay đắng, vinh quang đã nếm đủ mùi, anh Trần Dzĩ Hạ mới viết được cuốn sách khiêm tốn này. Khiêm tốn, ấy là nói về số trang của cuốn sách, còn kỳ thực nó là kết tụ mồ hôi nước mắt của cả một cuộc đời cầm bút của anh và bây giờ là những bài học

được rút ra từ hàng nghìn bài được đăng báo, để thêm một lần anh được chia sẻ những trải nghiệm của bản thân với những nhà báo trẻ và với những người sắp bước vào nghề báo. Mỗi bài viết trong cuốn sách của anh Trần Dzĩ Hạ là một phần của bộ môn hay do một giảng viên phụ trách ở các trường đào tạo nhà báo. Cuốn sách này sẽ góp phần không nhỏ vào công việc đào tạo các nhà báo trẻ ngay từ khi họ còn ngồi trên ghế các giảng đường đại học.

Nhà báo Tiến sĩ Trần Hòa Bình

Giảng viên Khoa Báo chí,

Phân viện Báo chí và Tuyên truyền (2005)

*

* *

Trần Dzĩ Hạ với

“Thuật làm báo - Sách thực hành”

Ngày nay các sách nghiệp vụ báo chí khá phong phú, ngoài các giáo trình của các trường báo chí thì còn nhiều sách dịch từ tiếng nước ngoài và các sách tham khảo khác. Điều này đã tạo điều kiện cho những người theo học ngành báo chí và những ai thích viết báo. Nhưng nhìn chung những sách này còn nặng về lý thuyết chung chung, đôi khi xa rời cuộc sống thực tại mà những nhà báo rất cần khi hành nghề. Điều này có căn nguyên của nó.

Nghề báo là nghề đòi hỏi người hành nghề phải luôn luôn bám sát cuộc sống thực tại để phản ánh những điều diễn ra hàng ngày trên khắp các lĩnh vực. Thế nhưng việc đào tạo của nghề báo không giống như việc đào tạo của ngành y. Một người giảng dạy ở trường y thường đóng hai vai trò, đó là khi ở bệnh viện thì họ là bác sĩ, tiếp xúc với bệnh nhân hàng ngày, khi ở nhà trường thì họ giữ vai trò của người thầy giảng dạy. Họ luôn luôn gắn liền thực tiễn với lý thuyết để giảng dạy cho sinh viên. Còn người thầy ở trường báo chí thì chỉ đơn thuần là những người giảng dạy. Nhiều khi thầy giảng lý thuyết rất hay và rất sâu, nhưng bản thân thầy thì chưa chắc đã viết được báo như một phóng viên chuyên nghiệp. Những giáo trình, giáo án mà thầy viết ra đôi khi chỉ là những lý thuyết sao chép hoặc tham khảo ở sách này sách khác.

"Thuật làm báo - sách thực hành" đề cập đến các vấn đề hướng dẫn nghiệp vụ nhưng khi đọc thì lại chẳng khác gì đọc tiểu thuyết vì sách không nêu những lý luận khô khan mà dùng hình thức kể chuyện hoặc tiểu phẩm. Thông qua những tình tiết của câu chuyện mà người đọc đúc rút ra những vấn đề về lý luận của nghề báo.

Đọc những điều trong cuốn sách này thì thấy rõ Trần Dzĩ Hạ hay nói ngược, nói ngược ở đây không phải là nói ngang, mà là nói theo suy nghĩ của mình, trái với những điều sẵn có. Cái hay, cái sắc sảo và thậm chí cái hấp dẫn cũng là ở những điều nói ngược, nó làm cho người đọc luôn luôn tìm thấy những điều mới mẻ khi đọc Trần Dzĩ Hạ. Phải thừa nhận rằng người có đầu óc sáng tạo mới tìm ra những điều mới.

Cuốn “*Thuật làm báo - Sách thực hành*” không chỉ đề cập đơn thuần đến các khâu của người làm báo mà còn đề cập cả quan điểm và chức năng của nghề báo, nói cách khác đó chính là những bài học tư tưởng, đạo đức, nhân cách của người làm báo, lý tưởng của người cầm bút.

Bảo Châu - Bảo Khanh

Báo Văn nghệ số 28 (15-7-2006)

CÁCH XÉT NGƯỜI

Muốn làm báo tốt thì trước hết phải biết nhìn, biết phát hiện vấn đề, biết cái gì đúng thì khen, cái gì xấu thì chê. Chớ để tình trạng hôm nay khen, mai đã chê hoặc ngược lại. Vậy phải nhìn chính xác. Có lẽ hơn ai hết, nhà báo là người phải tiếp xúc với nhiều loại người, nhiều giới. Muốn hiểu đúng người thì phải biết quan sát và nhận xét. Không phải cứ sinh ra là con người biết nhận xét người khác khi tiếp xúc mà cần rèn luyện, rút kinh nghiệm.

Các nhà báo là những người phải tiếp xúc nhiều, không những về số người mà cả về thể loại người khác nhau. Khi tiếp xúc với người lạ, không phải lúc nào cũng biết trước người ta là người tốt hay xấu do được giới thiệu trước (như được giới thiệu về gương điển hình hay được giới thiệu về một tội phạm) mà nhiều khi phải tự mình tìm hiểu xem người ta thuộc loại người nào (tốt hay xấu). Khi đi lấy tài liệu, các nhà báo thường hay hỏi (phỏng vấn) để lấy tài liệu, nhưng chỉ nghe không thôi thì chưa chắc đã đúng, tức là chưa chắc đã lấy được tài liệu chính xác. Cũng cần nhớ rằng cái miệng chỉ cách cái bụng khoảng vài chục centimét nhưng không phải lúc nào cũng là một. Có khi họ nghĩ một đằng, họ nói một nẻo.

Trong đời sống hàng ngày, sự tiếp xúc giữa người và người còn diễn ra phức tạp hơn nhiều vì không phải lúc nào hai bên đều đã biết nhau.

Khi mới gặp người lạ, ai cũng cần biết người lạ thuộc loại người nào, tốt hay xấu, có đáng tin cậy hay không hoặc nên gần hay nên tránh xa. Đó là chuyện bình thường. Cũng có khi cần biết người lạ thuộc loại người nào để định ra cách ứng xử, tiếp chuyện. Nhiều người khi gặp người lạ thì thường hỏi về nơi công tác của người ta để đánh giá người ta thuộc loại người nào.

Nhớ lại một thời đã qua, ở Hà Nội, khi có khách đến chơi, chủ nhà thường đánh giá khách bằng cách nêu ra 3 câu hỏi, đó là: Đi bằng gì? (Đi xe đạp hay đi bộ, hỏi đó cái xe đạp được coi như tài sản lớn)-Làm ở đâu? Lương bao nhiêu? Tuy các câu hỏi này không có sách nào dạy nhưng lại thành phổ biến đối với rất nhiều người và thành thói quen. Khi điều ấy đã trở thành phong trào, ai cũng làm như vậy thì chẳng còn ai biết đó là thói xấu, là thiếu văn hoá.

Thói xấu đã thành thói quen thì người ta không còn nhận ra nó là thói xấu nữa. Mà sửa một thói xấu đã thành thói quen thì đâu phải chuyện dễ. Ngày nay, các câu hỏi về lương và đi bằng gì hầu như vắng bóng, nhưng câu hỏi "Làm ở đâu?" vẫn xuất hiện như cơm bữa. Nhiều người coi đó như là câu nói mở đầu cho sự giao tiếp, bất kỳ gặp ai, ở đâu. Có người lý giải cho việc hỏi làm đâu là thể hiện sự quan tâm. Thực ra đấy chỉ là cách nguy hiểm, vì rằng nhiều khi hai người chỉ gặp nhau một lần rồi người nào đi đường người ấy, vậy thì quan tâm